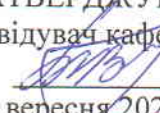

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА
03 вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова фахова навчальна дисципліна)

Управління ризиками у підприємстві

освітньо-професійна програма Бізнес - адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
освітній ступінь Магістр
навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

ПОЛТАВА
2024-2025 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління ризиками у підприємстві» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Бізнес-адміністрування спеціальності «Менеджмент»

Мова викладання державна

Розробник: Вараксіна О. В. доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, к.е.н., доцент

02 вересня 2024 року

Розробник (Олена ВАРАКСІНА)

Схвалено на засіданні кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної
протокол від 03 вересня 2024 року № 1

Затверджено завідувачем кафедри

03 вересня 2024 року

 Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

Погоджено гарантом освітньої програми Бізнес-адміністрування

03 вересня 2024 року

 (Дмитро ДЯЧКОВ)

Схвалено головою ради з якості

вищої освіти спеціальності «Менеджмент»

протокол від 03 вересня 2024 року № 1

 (Тетяна САЗОНОВА)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	105	105
Кількість кредитів	3,5	3,5
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Рік навчання (курс) (шифр курсу)	I 073МЕН_мд_20 24[8](БА)	I 073МЕН_мз_2024 [8](БА)
Семестр	II,	I,II
Лекції (годин)	22	8
Практичні (семінарські) (годин)	14	4
Самостійна робота (годин)	69	93
в т. ч. індивідуальне завдання (контрольна робота)	-	50
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: навчити майбутніх фахівців визначати сутність та функції ризиків, причин його виникнення, методам оцінки та виміру ризику у різних сферах діяльності, зокрема на підприємствах агропродовольчої сфери, практичним способом запобігання прояву ризиків та зменшення негативних наслідків їх дії на результати діяльності підприємства, визначати напрями та методи управління економічним ризиком в діяльності як агропродовольчих підприємств та підприємствах інших сфер діяльності.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: Управління підприємством у бізнес-середовищі, Стратегічний менеджмент, Тайм-менеджмент.

4. Компетентності

Загальні:

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Спеціальні:

СК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

СК 12. Здатність до управління безпекою та ризиками організації в сучасному бізнес-середовищі.

5. Програмні результати навчання / результати навчання:

РН 01. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

РН 02. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

РН 06. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

РН08. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією.

РН 16. Проводити кількісний та якісний аналіз ризиків підприємства, в т. ч. агропродовольчої сфери, та розробляти заходи щодо їх мінімізації та усунення.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання здобувачів вищої освіти 2024 р.н.:

Результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
1	2
РН 01. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;	володіти навичками пошуку та критичного аналізу первинної та вторинної інформації в умовах невизначеності; виявлення існуючих диспропорцій, розробки моделей раціональної поведінки суб'єктів агробізнесу щодо реалізації принципів сталого розвитку за умов невизначеності; обґрунтовувати сутність та методики розробки стратегії, політики та тактики управління ризиками; аналізувати управлінську ситуацію, застосовуючи різні методи; знати сутність принципів оцінки прийнятності ризику;
РН 02. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;	знати концепції, теорії, моделі та інструментарій в області менеджменту, методики розроблення стратегії та тактики поведінки економічних суб'єктів за умови невизначеності; знати методологічні аспекти формування системи управління ризиками суб'єктів господарювання;
РН 06. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність	розуміти концептуальні засади, цілі і завдання використання методів і технології управління ризиками; уміти виявляти, ідентифікувати та досліджувати ризики у господарській діяльності підприємства та здійснювати інтерпретацію результатів; навички визначати наслідки та ймовірності їх настання у майбутньому, встановлення факторів, що визначають ризик та елементи процесу ризик-менеджменту; розробляти стратегію, політику та тактику управління ризиками на підприємстві;
РН08. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією.	уміти застосовувати міжнародні стандарти управління ризиками суб'єктів господарювання з урахуванням їхніх галузевих особливостей та умов діяльності;; визначати систему методів управління ризиком з урахуванням галузевих особливостей та конкретних умов діяльності підприємства розробляти програму управління ризиками підприємств, складати стратегічну карту ризиків;
РН 16. Проводити кількісний та якісний аналіз ризиків підприємства, в т. ч. агропродовольчої сфери, та розробляти заходи щодо їх мінімізації та усунення.	здійснювати оцінку ефективності управління ризиками суб'єктів господарювання здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику статистичним та експертним методами; здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику аналітичним методом та методом аналогів; оцінювати наслідки управлінських рішень в сфері управління ризиками, зокрема керуючись етичними міркуваннями та принципами соціальної відповідальності

6. Методи навчання і викладання

Методи навчання:

- **методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:** словесні (лекція, бесіда, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрування), практичні (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою);
- **методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:** методи формування пізнавальних інтересів, методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності;
- **методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:** методи усного контролю (опитування), методи письмового контролю (контрольна робота, самостійна робота), методи самоконтролю;
- **інноваційні та інтерактивні методи навчання:** інтерактивні методи (дискусії, диспути, дебати, проектування професійних ситуацій, командні конкурси і змагання, круглий стіл); комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій).

7. Програма навчальної дисципліни

1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком

Невизначеність та її види. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Сутність ризику. Історія розвитку дисципліни та її зв'язок з іншими дисциплінами. Поняття управління ризиком. Специфіка управління ризиками в агропромисловій сфері.

2. Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику

Методи менеджменту ризику. Загальні підходи щодо кількісної оцінки ризику в спектрі економічних проблем. Ризик в абсолютному та відносному виразі. Нерівність Чебишева. Допустимий, критичний та катастрофічний ризики. Оцінка ризику ліквідності. Коефіцієнт чутливості бета (β).

3. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля

Сутність диверсифікації. Портфель цінних паперів. Структура портфеля цінних паперів. Норма прибутку цінних паперів. Щільність зв'язку з загальноринковими цінами. Ризик цінних паперів. Систематичний та специфічний ризик цінних паперів. Портфель з двох різних акцій. Портфель з багатьох акцій. Загальні засади теорії портфеля. Оптимізація структури портфеля. Концепція спрощеної класичної моделі формування портфеля.

4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри

Теоретико-ігрова модель. Функція ризику. Критерії прийняття рішень при заданому розподілі ймовірностей. Критерії прийняття рішень, коли невідомий розподіл ймовірностей. Критерії прийняття рішень у ситуації, що характеризується антагоністичними інтересами середовища. Критерій Байєса. Критерій Бернуллі-Лапласа. Принципи максимуму Гіббса-Джейнса. Критерій мінімального ризику Севіджа. Критерій Гурвіца.

5. Галузеве управління ризиками.

Управління сільськогосподарськими ризиками. Класи джерел інформаційної невизначеності. Визначення аграрного ризику. Види ризиків. Показники ризикованості. Базова схема проведення оцінки ризикованості підприємницької діяльності в агропромисловій сфері. Хеджування ризиків. Форвардні і ф'ючерсні контракти. Опціони. Страхування або хеджування. Модель хеджування

6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.

Ризик потреби в запасах. Види запасів і резервів, які можуть бути використані для зниження ступеня ризику в менеджменті, в т.ч. агропродовольчій сфері. Сутність різних способів щодо визначення структури резервів на покриття ймовірних затрат (збитків). Сутність моделі М. Міллера і Д. Орра. Поняття "оптимального резерву". Коефіцієнт ризику в управлінні запасами. Імовірнісна модель визначення оптимальних запасів з урахуванням ризику.

7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.

Економічна природа ризиків ЗЕД. Види зовнішньоторгового ризику. Валютний ризик. Страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. Види страхування: вантажів, морських суден (морське каско), повітряних суден, автомобілів, експортно-імпортних кредитів, збитків від зупинки виробництва або комерційної діяльності, майна нерезидентів та ін. Самострахування як метод управління ризиками. Транспортний ризик. Ціновий ризик. Валютно-курсове забезпечення імпортера та експортера. Експортний факторинг

8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.

Характеристика ризиків у комерційної діяльності підприємства. Сутність комерційних ризиків та їх класифікація. Необхідність урахування фактору невизначеності в комерційній діяльності підприємства. Маркетингові ризики. Обсяги виробництва продукції та надання послуг при нестабільних умовах функціонування. Ризик неефективної реклами, переоцінки маркетингових принципів збуту. Економічна безпека підприємства. Програма забезпечення економічної безпеки за основними напрямками.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 073МЕН_мд_2024 [8](БА)				заочна форма 073МЕН_мз_2024 [8](БА)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком	14	2	-	12	14	-		14
2 Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику	14	2	2	10	12	2		10
3 Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля	14	2	2	10	14	-	-	14
4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри	15	4	2	9	12	-	-	12
5. Галузеве управління ризиками.	14	4	2	8	14	2	2	10
6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.	12	2	2	8	13	2	-	11
7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.	10	2	2	6	12	-	-	12
8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.	12	4	2	6	14	2	2	10
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)					50			50
Усього годин	105	22	14	69	105	8	4	93
ЕКЗАМЕН	27				27			

8. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
	073МЕН_мд_2024 [8](БА)	073МЕН_мз_2024 [8](БА)
1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком	-	
2. Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику	2	
3. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля	2	-
4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри	2	-
5. Галузеве управління ризиками.	2	2
6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.	2	-
7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.	2	-
8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.	2	2
Разом	14	4

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
	073МЕН_мд_2024 [8](БА)	073МЕН_мз_2024 [8](БА)
1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком	12	14
2. Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику	10	10
3. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля	10	14
4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри	9	12
5. Галузеве управління ризиками.	8	10
6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.	8	11
7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.	6	12
8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.	6	10
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)	-	50
Разом	69	93

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти має сприяти закріпленню теоретичного матеріалу та практичних навичок. Цей вид роботи реалізується шляхом самостійного виконання здобувачем вищої освіти індивідуального завдання в позааудиторний час: контрольної роботи для здобувачів заочної форми здобуття освіти.

11. Оцінювання результатів навчання

073МЕН мд 2024[8](БА), 073МЕН мз 2024[8](БА)

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН 01. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;	виконання тестів; виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; контрольної роботи*, тези**;
РН 02. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;	виконання тестів; виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; контрольної роботи*, тези**;
РН 06. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність	виконання тестів; виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; контрольної роботи*, тези**;
РН08. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією	виконання тестів; виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; контрольної роботи*, тези**;
РН 16. Проводити кількісний та якісний аналіз ризиків підприємства, в т. ч. агропродовольчої сфери, та розробляти заходи щодо їх мінімізації та усунення.	виконання тестів; виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; контрольної роботи*, тези**;

* для здобувачів заочної форми навчання

** є обов'язковими

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання. Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом є: *екзамен*.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
073МЕН_мд_2024[8](БА),

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання тестів	виконання завдань самостійної роботи	написання тез*	
Тема 1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком	-	-	6		6
Тема 2. Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику	5	3	4		12
Тема 3. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля	5	3	4		12
Тема 4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри	5	3	4		12
Тема 5. Галузеве управління ризиками.	5	3	4		12
Тема 6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.	5	3	4		12
Тема 7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.	5	3	4		12
Тема 8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.	5	3	4		12
Написання тез*	-	-	-	10	10
Разом	35	21	34	10	100

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
073МЕН_мз_2024[8](БА)

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання тестів	виконання завдань самостійної роботи	позааудиторна контрольна робота	написання тез*	
Тема 1. Сутність, зміст та види ризиків. Поняття управління ризиком	-		3			3
Тема 2. Методи менеджменту ризику та способи оцінки міри ризику	-		3			3
Тема 3. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля	-		2			2
Тема 4. Моделювання і оптимізація ризику та теорія гри	-		2			2
Тема 5. Галузеве управління ризиками.	8		2			10
Тема 6. Запаси, резерви як способи зниження ризику.	-		2			2
Тема 7. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності.	-		2			2
Тема 8. Методи зниження ризику в різних сферах діяльності.	8		2			16
Позааудиторна контрольна робота	-	6	-	50	10	50
Написання тез*	-	-	-	-		10
Разом	16	6	18	50	10	100

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (8)	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
4 (6-7)	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
3 (4-5)	здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
2 (2-3)	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками. Загалом, здобувач демонструє низький рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
1 (1)	здобувач достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання виконання тестів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей.
2	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.

1	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
---	--

для здобувачів вищої освіти за заочною формою здобуття освіти:

Кількість балів	Критерії оцінювання
6	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
5	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
4	здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
3	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
2	здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, ризик-менеджменту, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1	здобувач достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Кількість балів	Критерії оцінювання
4 (3)	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
3 (2)	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
2 (1)	здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1 (0)	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій управління ризиками, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів управління ризиками організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи:

Для здобувачів заочної форми здобуття освіти складовою самостійної роботи є позааудиторна контрольна робота. Кожен варіант містить 3 завдання, які оцінюються в 50 балів (максимально по 15 балів кожне теоретичне завдання та 35 – за практичне завдання).

Кількість балів	Критерії оцінювання
12-15	питання розкриті у повному обсязі, присутній аналіз, самостійне бачення та наведені практичні приклади та дотримані вимоги щодо оформлення. Здобувач демонструє критичне, креативне мислення, дисциплінованість та обізнаність з теми. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання
9-11	загалом вірно викладена сутність питання, але могло бути викладене більш повніше. Спостерігається дотримання вимог до оформлення / деякі помилки в оформленні. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
5-8	у змісті відповіді на завдання, спостерігаються помилкові судження / недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз. Присутні деякі помилки в оформленні. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання
4-0	у відповіді спостерігаються значні помилки, але здобувач орієнтується у сутності, змісті питань. Присутні помилки в оформленні. Все зазначене не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Оцінювання практичного завдання

Кількість балів	Критерій оцінювання
30-35	документ про ініціалізацію проекту складений вірно, проект має практичне значення, дотримані вимоги щодо оформлення. . Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
24 -29	загалом вірно складений документ про ініціалізацію, але є деякі помилки, бракує додаткової інформації. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
17-23	у змісті документу про ініціалізацію спостерігаються помилкові судження, недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз, але практична значущість збережена. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
7-16	у документі про ініціалізацію спостерігаються значні помилки, але здобувач орієнтується у сутності, змісті, практична значущість збережена. Загалом, здобувач демонструє низький рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
1-6	завдання виконане на слабкому рівні, або допущені грубі помилки у виконанні, інформація наведена в документі є надто загальною. Все зазначене не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання підготовки тез

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Тези відповідають програмі навчальної дисципліни (темі) за змістом; висвітлюють критичний та / або креативний підхід автора щодо дослідження обраної теми; оформлені згідно встановлених вимог; опубліковані / прийняті до друку під час проходження курсу. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
5	Тези відповідають програмі курсу (темі курсу) за змістом, але потребували значних доопрацювань, що унеможливило прийняття до друку під час проходження курсу вивчення навчальної дисципліни. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
0	Тези не відповідають програмі навчальної дисципліни за змістом, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Критерії оцінювання виконання кожного завдання екзаменаційного білету:

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
для теоретичних питань (питання 1 та питання 2)	0-1 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки. Загалом неможливо оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	2-3 бали	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
	бали	другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	5 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Максимальна кількість балів		5 балів
для практичного завдання	8-10 балів	Завдання виконане точно й повно, виявлено творчу самостійність, вільне володіння науковим апаратом, тверді переконання та вміння їх захищати, високу комунікативну культуру, вміння робити практичні висновки, що свідчить про високе досягнення рівня програмних результатів. Основні положення глибоко обґрунтовані, логічні. Висока старанність у виконанні, бездоганне зовнішнє оформлення. Захист впевнений і аргументований. Задача оформлена стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	5-7 балів	Завдання виконане, за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам. Основні положення достатньо обґрунтовані, незначне порушення послідовності. Достатня старанність у виконанні, добре зовнішнє оформлення. Захист аргументований, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які здобувач сам виправляє. Задача оформлена стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	2-4 балів	Завдання виконане, але має неточності за структурою і змістом. Основні положення недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне. Захист із значними помилками, які здобувач сам виправляє з допомогою викладача. У роботі є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	0-1 балів	Виконане завдання має значні неточності за структурою і змістом. Основні положення недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення незадовільне. Захист з великими помилками і прогалинами, які здобувач не може виправити.
Максимальна кількість балів		10 балів
Всього		20 балів

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Не передбачено.

13. Політика навчальної дисципліни

- **щодо термінів виконання та перескладання до термінів виконання та перескладання:** усі завдання, передбачені робочою програмою, мають бути виконані та здані до залікового тижня;

- **щодо академічної доброчесності:** жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій — реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>;

- **щодо відвідування занять:** відвідування занять є обов'язковим;

- **щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:** на здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даного освітнього компоненту, або в процесі його опанування. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні у

разі опанування частини навчальної дисципліни відбувається за рішенням провідного викладача. Набуття відповідних результатів навчання можливе, зокрема, після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyudiyalnist>;

- **щодо академічної мобільності:** здобувачі вищої освіти мають можливість реалізувати право на академічну мобільність відповідно до Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті. <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennya-promobilnist.pdf>;

- **щодо оскарження результатів оцінювання:** Порядок повторного проходження контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyudiyalnist>.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
2. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 68 с.
3. Глобальні ризики з точки зору Всесвітнього економічного форуму: інфографіка. Bakertilly: вебсайт. URL: <https://bakertilly.ua/news/id48913>
4. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник / Н. С. Скопенко, І. В. Федулова, Л. В. Мазник, О. М. Кириченко, Л. І. Удворгелі ; за заг. ред. Н. С. Скопенко. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 348 с.
5. Вараксіна, О., Кругова, А. Сутність підприємницького ризику в господарській діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, 2021. 24.
6. Вараксіна, О., Побіденна, В., Гребеник, Р. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*, (56). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47>
7. Вараксіна О., Жовнір В. Проблематика антикризового управління підприємством у сучасних реаліях. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № №7-8 с. 20-25 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1857905>

Допоміжні:

1. Терещенко Е.Ю, Школенко О.Б. Управління ризиками на підприємствах авіаційного бізнесу. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 55-2/2020. С.25-30.
2. Управління ризиками : навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» / М.О. Кравченко, К.О. Бояринова, К.О. Копішинська; КІП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с.
3. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
4. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навчальний посібник- К.: Центр навчальної літератури, 2018. 312 с. URL: http://shron.chtyvo.org.ua/Donets_Liubov/Ekonomichni_ryzyky_ta_metody_yikh_vymiriuvania.pd

Інформаційні ресурси

1. URL: www.kmu.gov.ua – Кабінет міністрів України
2. URL: www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
3. URL: www.management.com.ua – Інтернет-портал для управлінців